

Vergaderjaar 2016–2017

32 605

Beleid ten aanzien van ontwikkelingssamenwerking

Nr. 209

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 14 juni 2017

De vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Infrastructuur en Milieu over de brief van 13 april 2017 over het ontwerp van de Tijdelijke Subsidieregeling IGRAC 2016–2021 houdende bepalingen inzake het verstrekken van subsidie aan de Stichting International Groundwater Resources Assessment Centre te Delft (IGRAC) (Kamerstuk 32 605, nr. 206).

De vragen en opmerkingen zijn op 30 mei 2017 aan de Minister van Infrastructuur en Milieu voorgelegd. Bij brief van 13 juni 2017 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Van Veldhoven

Adjunct-griffier van de commissie,
Jansma

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerp van de tijdelijke subsidieregeling IGRAC 2016–2021. Zij lezen dat International Groundwater Resources Assessment Centre (IGRAC) een belangrijke rol speelt als internationaal kenniscentrum voor het duurzaam beheer van grondwater. Zij hebben nog wel enkele vragen over de ontwerpsubsidie-regeling.

De leden van de PVV-fractie hebben met ongenoegen kennisgenomen van deze ontwerpsubsidie-regeling en hebben hier enkele vragen over.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de ontwerpsubsidie-regeling voor IGRAC. Hierover hebben deze leden nog vragen.

Algemeen

De leden van de VVD-fractie lezen dat IGRAC de afgelopen vijf jaar heeft gewerkt aan internationale kennisontwikkeling. Kan de Minister uiteenzetten wat de concrete resultaten van IGRAC de afgelopen vijf jaar waren? Met welke landen is precies samengewerkt en op welke wijze zijn Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen hierbij betrokken geweest? Wat zijn de doelstellingen voor IGRAC de komende vijf jaar op het gebied van internationale kennisontwikkeling? Hoe worden deze doelstellingen concreet gestuurd en gemonitord?

De leden van de VVD-fractie vragen of de Minister toe kan lichten hoe de subsidieregeling voor IGRAC zich verhoudt tot andere internationale waterprogramma's, zoals Partners voor Water (PvW), Fonds Duurzaam Water (FDW) en Water Internationaal (opvolger HGIS Partners voor Water 3). Is er sprake van overlapping met deze programma's? Kan de Minister indien dat het geval is aangeven welke dit precies zijn? Kan de Minister uitleggen op welke wijze IGRAC een bijdrage levert aan de doelstellingen die zijn vastgelegd in de internationale waterambitie?

Wat de leden van de PVV-fractie betreft lijkt deze subsidieregeling sterk op een verkapte vorm van ontwikkelingshulp, is de Minister dat met deze leden eens? Deze leden zijn sowieso van mening dat de financiering van UNESCO (Organisatie van de Verenigde Naties voor Onderwijs, Wetenschap en Cultuur) moet worden stopgezet, omdat die organisatie zich tegen Israël gekeerd heeft. UNESCO had zich moeten beperken tot het beschermen van ons werelderfgoed in plaats van zich te laten misbruiken voor een linkse actievoerende politieke agenda. Deze leden vinden het dan ook merkwaardig dat deze Minister van VVD-huize financiële steun verleent aan een dergelijke organisatie. Deze leden verzoeken de Minister dan ook met klem om deze subsidie niet te verstrekken.

De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoeveel tijdelijke subsidieregelingen er sinds de oprichting van IGRAC zijn geweest en hoe de Minister de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze subsidies die al verstrekt zijn beoordeelt. Zou in de ogen van de Minister niet eerst de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze subsidie in het verleden geëvalueerd moeten worden alvorens een nieuwe subsidie af te geven? Zo nee, waarom niet?

II Reactie van de Minister

Inleiding

Algemeen IGRAC

IGRAC is het wereldwijd opererend grondwater centrum van UNESCO en de World Meteorological Organisation. Grondwater vormt 95% van de totale drinkwatervoorraad op aarde, bijna de helft van de wereldse bevolking drinkt grondwater elke dag en rondom 40% van irrigatie komt van grondwater; echter is wereldwijd niet genoeg aandacht voor onzichtbaar grondwater met als gevolg een verslechtering van staat van grondwatervoorraden. Als enige mondiaal- en aan de VN gebonden grondwatercentrum heeft IGRAC een bijzondere rol bij ondersteuning van internationale samenwerking op het gebied van grondwaterkennisuitwisseling en -verbetering, voornamelijk in het geval van internationaal gedeelde grondwatervoorraden.

Basis voor de subsidieregeling

In het verdrag tussen Nederland en UNESCO committeert Nederland zich ertoe subsidie te verstrekken aan IGRAC. Het verdrag is verlengd omdat de grondwaterproblematiek nog steeds een sterk onderschat onderdeel van de internationale waterproblematiek is. Door het ondersteunen van IGRAC draagt Nederland met hoogwaardige kennis bij aan de oplossing van internationale waterproblematiek en positioneert het zich internationaal op dit thema.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de concrete resultaten van IGRAC de afgelopen vijf jaar.

In overeenstemming met zijn mandaat faciliteerde IGRAC in afgelopen vijf jaar internationale uitwisseling en verbetering van informatie en kennis op het gebied van grondwater en bijgedragen heeft aan een beter gebruik en duurzaam beheer van de wereldwijde grondwatervoorraden. IGRAC leverde producten (d.w.z. methodes, technieken, software) en diensten (zoals advies, assessment, trainingen) aan grondwater gerelateerde projecten en programma's van overheden, intergouvernementele organisaties (bijv. UNESCO, UNECE, WMO), regionale economische gemeenschappen (bijv. SADC, IGAD) en internationale fondsen en ontwikkelingsbanken (zoals Global Environment Facility en World Bank). Aandachtsgebieden van IGRAC waren informatievoorziening, projecten op het gebied van grensoverschrijdend grondwater (inventarisaties, governance en training) en grondwatermonitoring. Ter ondersteuning van deze werkzaamheden en om kennis over grondwater breed toegankelijk te maken heeft IGRAC een web-based portal ontwikkeld: the Global Groundwater Information System (GGIS), beschikbaar via <https://ggis.unigrac.org>. Daarnaast heeft IGRAC een breed netwerk opgebouwd van grondwater professionals en organisaties wereldwijd; het netwerk is, net zoals het GGIS en alle andere producten en diensten van IGRAC beschikbaar voor iedereen met belangstelling voor grondwater.

De leden van de VVD-fractie vragen met welke landen er is samengewerkt en op welke wijze Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen betrokken zijn geweest.

In het kader van diverse internationale programma's en projecten werkte IGRAC in afgelopen jaren met meer dan zestig landen, voornamelijk aan de assessment van (grensoverschrijdende) grondwatervoorraden en het verbeteren van grondwatermonitoring wereldwijd.

IGRAC werkte ook samen met Nederlandse kennisinstellingen (zoals IHE, Universiteit van Amsterdam, Universiteit van Utrecht) aan gezamenlijk onderzoek en publicaties, en met het Nederlandse bedrijfsleven (zoals Acacia Water, Antea Group, Nelen & Schuurmans, Deltares), aan gezamenlijke acquisitie en uitvoering van projecten. In afgelopen periode genereerde IGRAC additioneel 30% van omzet uit projecten die door internationale fondsen (vooral the Global Environment Facility) en andere landen (VS, VK, Zwitserland) werden gefinancierd.

De leden van de VVD-fractie vragen naar de doelstellingen voor IGRAC de komende vijf jaar op het gebied van internationale kennisontwikkeling.

Het mandaat en de algemene doelstelling van IGRAC blijven dezelfde: het ondersteunen van internationale informatie en kennisuitwisseling op het gebied van grondwater ter verbetering van gebruik en duurzaam beheer van de grondwatervoorraden wereldwijd. Dit uit zich voornamelijk in verbetering van grondwater assessment, monitoring en informatievoorziening.

Een specifieke doelstelling van IGRAC is een grotere rol- en een betere integratie van grondwater in klimaat-adaptatie, voornamelijk als onderdeel van de natuurlijke (ecosysteem gebaseerde) adaptatiemaatregelen. Internationaal waterbeheer, waterveiligheid en waterzekerheid is nauw verweven met klimaat-adaptatie. Veel adaptatiemaatregelen ter versterking van de resiliëncie zijn er op gericht om water in het regen-seizoen te bergen ter aanvulling van de grondwatervoorraden, ter voorkoming van erosie en overstromingen benedenstrooms en ter gebruik daarvan in het droge seizoen. Investerings in de fysieke en sociale resiliëncie van de kwetsbare burgers en gebieden vragen gigantische investeringen. Hoewel de rol van grondwater (ook door een bijdrage van IGRAC) daarbij in toenemende mate wordt onderkend is er een langdurige bewustwording campagne en een veel snellere internationale vergaren en uitwisselen van data en systeemkennis nodig; allemaal de taken voor IGRAC.

Een andere specifieke doelstelling van IGRAC is het verbeteren van (grond)watervoorziening in stedelijke gebieden. Er zijn overal ter wereld talloze voorbeelden van grondwateroverexploitatie en verontreiniging in grote steden met alle gevolgen van dien. Op zoek naar integrale oplossingen dient het grondwater zowel binnen als buiten de stad in beschouwing genomen te worden; met voldoende informatie (monitoring) over de staat van grondwatervoorraden als voorwaarde voor een verantwoorde besluitvorming. Nederland weet veel over stedelijk (grond)watervoorziening en -beheer en deze kennis verdient meer bekendheid en toepassing in het buitenland. Betere integratie van grondwater met andere watersectoren is nodig voor juiste toepassing van waterkennis (bijv. in de Delta aanpak) en informatietechnologie (bijv. Digitale Delta) internationaal. Het is een doelstelling van IGRAC om deze integratie te bevorderen ter verbetering van o.a. klimaatadaptatie, stedelijke watervoorziening en mondiale waterveiligheid.

De leden van de VVD fractie vragen hoe deze doelstellingen concreet worden gestuurd en gemonitord.

De doelstellingen van IGRAC worden bepaald in overeenstemming met het Internationale Hydrologische Programma (IHP) van UNESCO en de internationale waterambities van Nederland.

Behalve een vijfjaarlijkse strategische plan maakt IGRAC ook jaarlijkse plannen met uitwerking van strategische doelstellingen in concrete activiteiten. De plannen en de rapportages worden getoetst door het IGRAC Governing Board (vertegenwoordigers van de Nederlandse overheid, UNESCO en WMO), de Scientific Advisory Team (vooraanstaande nationale en internationale grondwaterspecialisten) en het IGRAC Stichtingsbestuur (leden gebonden aan Nederlandse kennisinstellingen). Elke twee jaar wordt een interne- en na afloop van de financieringsperiode een externe inhoudelijke evaluatie verricht (net zoals een onafhankelijke accountantscontrole). In 2016 is een (onafhankelijke) inhoudelijke evaluatie uitgevoerd die positief concludeert over de nut en noodzaak over de voortzetting van het instituut IGRAC.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de subsidieregeling voor IGRAC zich verhoudt tot andere internationale waterprogramma's, zoals Partners voor Water (PvW), Fonds Duurzaam Water (FDW) en Water Internationaal (opvolger HGIS Partners voor Water 3). Is er sprake van overlapping met deze programma's? Op welke wijze levert IGRAC een bijdrage aan de doelstellingen die zijn vastgelegd in de internationale waterambitie?

De hoogwaardige kennis die IGRAC levert is specialistisch en expliciet. De subsidieregeling voor IGRAC specificeert de rol, taken en werkzaamheden van de organisatie. De subsidieregeling voor IGRAC is volledig complementair aan de Subsidieregeling waterveiligheid en waterzekerheid stedelijke delta's (vallend onder het Partners voor water programma, opvolger van Water Internationaal) van het Ministerie van IenM en Subsidieprogramma Fonds Duurzaam Water van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Partners voor Water is het uitvoeringsprogramma van de internationale water ambitie van de rijksoverheid in brede zin. De Subsidieregeling waterveiligheid en waterzekerheid stedelijke delta's stimuleert partijen uit de Nederlandse watersector om innovatieve Nederlandse technologie te demonstreren in het buitenland teneinde opschaling van die technologie te bewerkstelligen. Er is geen aparte aandacht voor grondwater. De Subsidieregeling waterveiligheid en waterzekerheid stedelijke delta's leent zich niet voor subsidiëring van IGRAC. IGRAC voert met name onderzoek- en monitoringstaken uit.

Het Subsidieprogramma Fonds Duurzaam Water stimuleert publiek-private samenwerking in de watersector. Doel is de verbetering van waterveiligheid en waterzekerheid in ontwikkelingslanden. Binnen dit subsidieprogramma passen de taken van IGRAC ook niet.

Tegelijkertijd is er vanuit beide programma's wel veel behoefte aan kennis over grondwaterproblematiek en daarom wordt er door het Ministerie van IenM en de uitvoerder van de beide programma's (RVO.nl) gestreefd naar optimale kennisontsluiting van IGRAC. De kennis die wordt gegenereerd door IGRAC kan worden ingezet in projecten die de Nederlandse watersector in het buitenland uitvoert. Dit leidt tot duurzamer gebruik van grondwater.

Volgens de leden van de PVV fractie lijkt de subsidieregeling op een verkapte vorm van ontwikkelingshulp. Zij vragen of ik deze mening deel.

Nee, ik deel die mening niet. IGRAC is in het leven geroepen om internationale uitwisseling van informatie en kennis op het gebied van grondwater te faciliteren met als doel om bij te dragen aan een verstandig gebruik en duurzaam beheer van de wereldwijde grondwatervoorraden. Dit geldt voor alle landen, waaronder ook de ontwikkelingslanden. IGRAC levert hoogwaardig toegepast wetenschappelijk inhoud en procesbegeleiding aan het assessment, de monitoring en het beheer van grondwatervoorraden (aquifers) mondiaal. Een mondiale noodzaak dus.

De leden van de CDA-fractie vragen hoeveel tijdelijke subsidieregelingen er sinds de oprichting van IGRAC zijn geweest en hoe ik de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze subsidies die al verstrekt zijn beoordeeld. Zij vragen of niet eerst de doeltreffendheid en doelmatigheid van deze subsidie in het verleden geëvalueerd moet worden alvorens een nieuwe subsidie af te geven.

Er zijn twee tijdelijke subsidieregelingen sinds de oprichting van IGRAC. De eerste subsidieperiode was 2011–2015, sinds het oprichten van IGRAC stichting (juni 2011) en ondertekenen van overeenkomst met UNESCO (nov 2011). De tweede subsidieperiode is gericht op de periode 2016–2021. Vooruitlopend op de nieuwe subsidieregeling (2016–2021) is een externe onafhankelijke evaluatie uitgevoerd: Evaluation of the UNESCO Category 2 Centre «International Groundwater Resources Assessment Centre (IGRAC)» 2011–15. Bij de evaluatie waren circa 20 internationale en Nederlandse organisaties betrokken; de uitkomsten van de evaluatie over de rol en prestatie van IGRAC zijn zeer positief. Het evaluatie-rapport is per aanvraag beschikbaar.